

DOPEN EN GEDOOPT WORDEN

Lezingen: Matteüs 3, 1-17; 11, 2-6; 14, 10-12

INLEIDING

Op deze eerste zondag van het jaar gaan we Johannes de Doper kritisch bekijken: hoe kwam het dat mensen dachten dat hij de Messias was? En waardoor is hij gaan twifelen of Jezus wel de ware was?

Verschillende episodens uit het leven van Johannes zullen we lezen uit het evangelie van Matteüs. Johannes heeft zijn beeld van Jezus Messias moeten bijstellen.

Ook in ons leven spelen vragen over hoe we elkaar zien of kunnen zien een rol. En hoe we onszelf zien is soms aan verandering en twijfel onderhevig.

In het komend jaar mogen we weer het schema van kerst, pasen en pinksteren gaan vieren: dat mag en kan ons beeld van Jezus én van onszelf zo invullen, dat er veel te vieren valt in Silo.

Op de eerste Adventszondag was ik gastspreker in de oudste Baptisten Kerk van Matanzas in west Cuba, zo'n 100 km onder de hoofdstad Havana. Afgelopen weken vroegen sommigen zowel hier in Silo als bij Justitie: wat heb jij gedaan daar dat Obama eindelijk een boycot van 56 jaar opgeeft? Voor de grap zei ik dan: dat is de kracht van stille diplomatie... Volgens kranten is het toch echt de paus die zijn Zuid Amerikaanse achtergrond heeft gebruikt om Cuba uit het isolement te helpen!

Met stille diplomatie was Johannes de Doper in elk geval niet bezig, hij was al gauw bekend als de roepende, de predikende hardliner, de boeteprofeet die donderpreken hield en die er geen doekjes om wond te zeggen wat er volgens hem allemaal mis was.

Hij was vooral gebrand op de grachtengordel van Jerusalem, de rijken met hun eigen zekerheden en vooroordelen, de wetgeleerden, die volgens vaste systemen dachten. Die zich met hun goede naam en inkomen zeker wisten. Door trouw te zijn aan het systeem van kerk en staat, in dit geval een Romeinse overheid en een plooiende aangepaste godsdienst.

In Cuba heb ik gezien hoe bewonderenswaardig de verschillende baptisten kerken hun eigen plek hebben in het cubaanse communisme. Hoe ze zorgen voor armen en gezinnen van gedetineerden. Er zitten veel mensen vast vanwege de armoede, soms jarenlang, want voor een diefstal kan je daar wel vijf jaar krijgen...

Johannes de Doper, de Baptist, ja ik heb wel wat met die man. Niet alleen als baptist, omdat zijn manier van dopen over de heel wereld is gegaan, 'laat je dopen, begin een nieuw leven' ik weet niet eens hoeveel miljoen dopers er op dit moment zijn.

Maar ik herken me ook in Johannes omdat hij een levensroeping had, dat is ook in mijn leven het geval, (zie mijn kerstpreek) nadat ik door een engel (gevangenisdominee Ter Haar Romeny Wolvenplein Utrecht 1978) te horen kreeg: Yes, you can!

Bij Johannes lagen die verwachtingen al vanaf zijn geboorte klaar, zoals dat zo vaak gebeurt met na-komers, ook dat heb ik gemeen met Johannes. Mijn moeder was 40 toen ik geboren werd!

Hoge verwachtingen op je schouders van jongs af aan, van je ouders, van je omgeving, kan op een gegeven moment een grote belasting, een zwaar juk worden. Zeker als je die verwachtingen ook nog geïnternaliseerd hebt, dwz je eigen hebt gemaakt, het zijn jouw eigen

eisen aan jezelf geworden. Daar kun je op een gegeven moment heel zwaar van worden , depressief, verdrietig, en boos op mensen, daar zijn hele boeken over geschreven...

Johannes was ook boos, hij keerde zich tegen de mensen, tegen het toenmalige establishment. Hij leefde zo, dat hij niet van geld afhankelijk was, wilde zijn kleding niet in de winkel kopen, hij at wat in de natuur te vinden was, hij wilde van niemand afhankelijk zijn, zodat hij vrijuit en onafhankelijk kon spreken.

Kijk, daar zitten al heel grote verschillen met mij, ook al wil ik misschien op hem lijken, het zal niet lukken. Want ik krijg mijn salaris van Justitie en van Silo. Met een echte donderpreek zoals hij, dan zal ik moeten uitkijken dat ik mijn baan niet verlies.

Maar ook dat alleen leven in de woestijn, zonder vrienden, zonder feedback van anderen, zonder het slijpen en slijten aan vrienden, nee, het zal mij nooit lukken.

Johannes was een messiaans figuur, erkend als zodanig in de kunst en in de kerk, tot in onze tijd. Hij wordt vaak afgebeeld met een wijzende vinger, in de richting van het Lam dat Christus voorstelt.

Ik heb het in Silo eerder gehad over de Franse theoloog/filosoof Levinas, die ons kenmerken heeft gegeven van wat een Messiaans mens is. Johannes was dat zeker, en hij werd ook zo herkend, mensen kwamen op hem af, niet alleen uit de stad, maar overal vandaan.

Een messias, omdat hij:

1 in de lijn staat van de profeten, hij wist wat Jesaja had voorspeld, hij is zelf een profeet die doet wat God wil, omdat hij oog heeft voor wat mensen ongelukkig maakt, en hij spreekt in Godsnaam om dat aan te kaarten.

2 Johannes ziet de onderdrukking, het systeem dat mensen ongelukkig maakt, hij heeft oog voor vervuiling, op geestelijk en materieel gebied.

Hij ziet het oppervlakkige gedrag van mensen en hun wens om met instant-geluk hun leven te vullen. Hij ziet het gebrek aan zorg en aan warme harten.

3 En hij lijdt er aan, hij lijdt aan onrecht, hij wordt zelf beschuldigd voor zijn vreemde gedrag, voor zijn afwijkende meningen en gerichtheid, voor zijn armoedigheid en zijn gebrek aan maatschappelijk succes. Als messiaans mens ziet hij de pijn als iemand wordt ontslagen of gepasseerd, die misschien wel gekruisigd wordt omdat hij lastige vragen stelt, of omdat hij voor mensen te veel is. Hij ziet dat omdat hij het zelf heeft meegemaakt...

4 Hij ziet het niet alleen, hij kan ook meevoelen, meelijden, met al die stille zorgen en onuitgesproken verdriet van mannen en vrouwen die niet gelukkig zijn.

5 Een messiaans mens als Johannes is ook bereid om een stukje van dat lijden op zich te nemen, de levenspijn, de stille rouw om wat niet lukte, om wat niet werd bereikt, wat als verwachting niet uit is gekomen. Hij is zelfs bereid zijn eigen leven er voor op het spel te zetten.

Johannes was aan het eind van zijn leven in de gevangenis, stierf daar ook. Omdat hij kritiek had durven geven op koning Herodes, omdat die het deed met de vrouw van zijn broer. Over die dans van de schone Salomé, de dochter van Herodes, en haar vraag om het hoofd van Johannes zijn dramatische opera's gezongen en boeken vol geschreven. Het was een dramatische onthoofding, de schilderijen doen ons helaas denken aan beelden uit onze tijd... Het was een politieke samenzwering: bereid om voor de goede zaak te sterven, ja, dat was Johannes. Maar in die laatste dagen, daar in detentie, begon hij wel te twijfelen. Na zoveel preken, zoveel populariteit, nu met de dood voor ogen, kwam die vraag aan Jezus: ben U het nou wel echt?

De vraag werd van de groep leerlingen van Johannes overgebracht naar de groep leerlingen van Jezus, en het antwoord kwam al gauw: kijk en zie hoe mensen genezen....

Genezen, heel worden, heil dat gebracht wordt door een Heiland, maar hoe zit het dan met dat vuur, dat oordeel Gods waarover hij zo had gepreekt, nu bijna ten koste van zijn eigen leven?

Tijdens de Conferentie van Gibara in het oosten van Cuba, waar ik de eerste week van mijn reis te gast was, was het thema: *sanidad interior*, innerlijke genezing.

Dat is de opgave voor predikers in de gevangenis én voor criminelen in de gevangenis, hier en overal in de wereld. Het is een opgave van ons allen, hoe blijf ik heel en hoe kan ik helen na verwondingen?

In een workshop vertelden we aan elkaar wat ons in ons leven het meest verdriet had gedaan. Dat vraagt wel moed, en daarna schreven we het op een papier dat ieder een voor een in een grote schaal met water doopte. Terwijl de anderen van de groep zongen, mocht elk van ons zijn eigen papier met wonden dopen om het daarna weer uit het water te trekken, als teken van een reiniging door de Heilige Geest:

ESPIRITU DE VIVA, LIBERA NOS, DA TU NOS ESPERANCA, DA NOS TU FUERZA E TU AMOR
-Geest van leven, maak ons vrij, geeft U ons hoop, geeft ons uw kracht en uw liefde ...

Zo mocht het verdriet van ons ieder ondergedompeld worden, begraven worden en mochten we weer terug naar het leven, naar ons werk, met elkaar en voor elkaar.

Johannes was een messiaans figuur, een activist, een heilige man, een sensitieve pastor, maar hij miste iets dat wij wel kunnen weten: om Jezus te zien in wie Hij werkelijk was. Hij kwam om te helen, te herstellen, om te inspireren en de lasten van anderen te dragen. Maar vooral om de Geest te geven door zijn eigen geest te geven, te sterven om te geven dus.

En niet om te straffen en te oordelen, alsof er louter goeden en louter slechten zouden zijn aan te wijzen...

Kennen wij Jezus inderdaad beter dan dat Johannes hem kende?

Zijn wij ook soms niet heel erg boos en teleurgesteld? Hebben wij soms ook niet te hoge eisen en verwachtingen van onszelf en anderen en lopen we daardoor niet de kans om te oordelen in plaats van mee te doen aan dat wonder, dat opstandings-mysterie, dat ook ons verdriet gedoopt mag worden en mag opstaan om te leven in liefde?

We hebben nog maar kort geleden Kerst gevierd, herdacht dat God al een pad door de wildernis heeft gelegd, terwijl mensen er nog op wachten en er om bidden. Hij kwam en komt op een wijze waarop wij niet rekenen en die wij niet hebben gevraagd. Waarom? Omdat hij God is, die trouw blijft aan wie Hij is, zijn verbond met mensen. En omdat wij mensen zijn, die geen overzicht hebben en vaak plooiën met wat ons overkomt...

Met Kerst is een schema begonnen, dat Johannes de Doper niet helemaal heeft kunnen meemaken. Ja, hij heeft de Messias gezien, daar bij zijn doop in de Jordaan, een openbaring van Gods Geest, die zich als een duif liet zien. Hij heeft ook alles van een Goede Vrijdag meegemaakt, dat onschuldig lijden aan onrecht en vooroordeel van mensen.

Maar het Opstandings-mysterie gaat nog verder: het begint met Kerst, wordt gevolgd door het verdriet van Goede Vrijdag, met het doorgaande leven van Pasen. Maar dan volgen nog twee belangrijke stappen: Hemelvaart en Pinksteren.

Allemaal zo bekend, maar kennen wij inderdaad de vijf stappen van dit mysterie?

Want juist met Hemelvaart moesten de leerlingen van Jezus echt afscheid nemen van al de beelden die zij van hem hadden. Juist met Pinksteren kwam een nieuwe geest in hen, die hun hele leven in een nieuw licht heeft gezet.

We zouden ons dus niet alleen moeten afvragen: was Johannes nou een messiaans figuur, ben ik wel een volgeling van de messias, zie ik andere messiaanse figuren in de

geschiedenis of om mij heen? De vraag is veel meer: ben ik zelf bereid mij te laten transformeren in de vijf stappen van het Opstandings-mysterie, dat begon met Kerst en dat vervuld werd op het Pinksterfeest?

Dan moeten we doen wat Johannes niet kon doen: we moeten onze boosheid en verdriet laten dopen, alles wat niet kon worden gerealiseerd, wat niet uitkwam aan wensen en verlangens, wat ons dwarszit zonder zelfs maar te weten dat het ons blokkeert om echt liefdevol en warm te zijn. Dus dopen dat wat maakt dat we nog niet kunnen geven, omdat we nog steeds zélf iets nodig hebben, een revanche, een rekening die nog niet is vereffend, een excuus dat we willen horen, een bevestiging die maar niet komt...

Voordat de Geest van God ons helemaal kan vullen, zullen wij (als bij de hemelvaart) al onze vaste plaatjes en ideeën over Jezus moeten laten gaan. Want dan pas kan Hij terug komen met de geestkracht die beloofd is, toen en nu, in jouw en mijn leven. Niet voor niks zei Hij tegen Maria Magdalena op de ochtend van Pasen: Houd mij niet vast!

Zo lang wij vasthouden aan hoe en door wie geoordeeld moet worden, kunnen wij geen leerlingen zijn van de Verrezen Christus, kunnen wij dat nieuwe leven in de Geest niet ontvangen. Onze ideeën over hoe God als rechter zou moeten optreden, onze ideeën over over wraak en oordeel over anderen en over onszelf, onze boosheid en verdriet, ze mogen allemaal gaan in het water, in de doop worden zij gewassen om op te staan en op weg te gaan naar het Feest van de Geest.

'Laat het maar gebeuren', zei Jezus tegen Johannes, toen die bezwaar maakte dat Hij als Messias zou worden gedoopt. Maar juist Jezus gaat ons allemaal voor op het spoor van het Opstandings-mysterie:

al onze zegeningen, onze vreugdes en al ons verdriet, ons falen en onze angsten, we mogen loslaten. Zoals Maria op de paasmorgen, zoals de leerlingen bij de hemelvaart.

Leven in de Geest geeft ons kracht om los te laten, om de natuur zijn gang te laten gaan, om niet de profeet te hoeven uithangen waar dat niet nodig is.

Zo geven we aan God de eer, die ons eens het leven gaf, die het nu op een veel diepere manier wil geven!

Laten we ons niet alleen focussen op de baby van Kerst, hoewel die ons heeft geleerd wat het is om echt gedoopt te worden.

Maar laten we in dit nieuwe jaar vanaf vandaag ook op weg gaan naar Goede Vrijdag, met elkaar verdriet delen om wat nog niet is zoals God het bedoeld heeft.

Zo zullen we pastorale momenten kunnen beleven in onze diensten en daarbuiten, want het *verdriet heeft zijn plaats en betekenis in de vijf stappen van het Opstandings-mysterie.*

Laten we werken aan het dopen van ónze onzalige dromen en verwachtingen die ons in de weg staan om te leven zoals de Opgestane ons heeft voorgeleefd.

Dan zullen we ervaren, wat het is om steeds opnieuw te dopen en gedoopt te worden, gewond te worden en te worden genezen, lief te hebben, zoals Hij ons liefheeft.

Want dat is Zijn zalige droom, het verlangen van de Ene, de Warmhartige, voor alle mensen, die Hij liefheeft.